

## Bessons i trigèmins

Una consulta que es formula molt sovint, sobre el lèxic del català, és la següent: ¿quin mot s'aplica a cadascun de tres infants nats d'un mateix part? Dit altrament: ¿quina és l'equivalència del mot castellà «trillizo»? El Diccionari Fabra, el nostre diccionari normatiu, dóna una clara resposta a aquesta pregunta: *trigemin*. La Gran Enciclopèdia Catalana recull també aquest mot, amb el mateix sentit que el Fabra i, a més, l'admet no sols com a adjectiu (que és l'única categoria gramatical que li reconeix el Diccionari Fabra) sinó també com a nom substantiu. En tots dos casos admet la forma femenina *trigèmina*.

No és pas gens estrany que aquesta pregunta es formulï sovint. En principi, qualsevol diccionari d'equivalències (castellà-català) hauria de resoldre aquest problema, però comprovem que aquesta que ens ocupa manca a molts d'aquests diccionaris, per exemple a l'Albertí (que és sens dubte el més utilitzat), almenys fins a la tercera edició, i al Moll. La raó d'aquesta absència sembla evident: el mot «trillizo», encara que avui molt divulgat, és, de fet, una innovació en el castellà. Si més no, no fou admès per la Real Academia fins fa molt poc i, per tant, la immensa majoria de diccionaris del castellà actualment en circulació no admeten sinó la forma «trigémينو», anàloga, com es veu, a la del català. En canvi, el diccionari d'equivalències de Josep Miracle proposa, com a traducció de «trillizo», *tresbessó*, mot que no figura ni al Fabra ni a la Gran Enciclopèdia, i que sembla format a imitació de *tresavi*, sinònim, o quasi sinònim, de *rebesavi*. Però, segons indica Coromines, l'element *tres* d'aquest mot — *tresavi* — no prové del numeral sinó del prefix *trans* (segons, doncs, una evolució idèntica a la que originà l'adverbi francès «trés»).

Hom pot sentir estranyesa que al costat d'una forma tan popular com *bessó* hàgim de recórrer, per a un concepte semblant, a una de tan poc coneguda com *trigemin*. L'explicació és òbvia: la naixença de dos infants d'un mateix part no és pas gens infreqüent però, en canvi, la de tres és, si més no entre nosaltres, més aviat insòlita. Per això no és en realitat gens estrany que per al primer cas existeixi un mot de formació popular, pertanyent a la llengua hereditària, i que per al segon hagi calgut recórrer a un llatíisme, talment com, segons que hem vist, hi va recórrer el castellà. Pel que fa a *bessó*, hom s'inclinaria fàcilment a considerar-lo un mot contenint l'element formatiu *bes*, forma popular del prefix *bi* o *bis*, que vol dir «dues vegades», talment com el contenen *besavi*, *besoncle*, *besnét*, *bescuit* (originàriament, «cuit dues vegades»), etc. Però Coromines ens desenganya: segons el nostre savi etimòleg, aquest mot, estrany a totes les altres llengües literàries romàniques però molt estès en els parlars del Sud i Centre de França, i no estrany a Aragó ni al Nord d'Itàlia, és d'origen desconegut, probablement pre-romà, i no té, per tant, cap relació amb el prefix indicat.